

KADIN İŞÇİLER NERELERDE ÇALIŞIYOR?

3 Şubat 2021

Yıldırım Koç

İlgi alanınız kadınlarsa, “işçi kadınlar”dan, ilgi alanınız sınıf hareketiyse, “kadın işçiler”den söz edebiliriz. Ben, “kadın işçiler”in durumunu özetleyeceğim.

Kadın işçilerin sayısının ve Türkiye işçi sınıfı içindeki payının giderek arttığı bir süreç yaşıyoruz. Bu nedenle, kadın örgütlenmelerinin kadın işçilik sorununa giderek daha da fazla önem vermesi zorunludur. Kadınların elbette (bir kısmı ne yazık ki daha da artan) pek çok sorunu var; ancak derinleşen ekonomik krizle birlikte işçi olarak yaşadıkları sorunlar iyice önem kazanıyor.

10 MİLYON DOLAYINDA İŞÇİ-MEMUR KADIN VAR

2020 yılı Eylül ayı verilerine göre, Türkiye’de 15 ve daha yukarı yaşlarda 31,7 milyon kadın vardı. Bu kadınların 8,5 milyonu gelir getirici bir işte çalışıyordu. 1,6 milyonu işsizdi. 21,6 milyonu ise işgücü dışındaydı. İşgücü dışında olanların 2,4 milyonu, iş aramayan ve ancak kendisine iş önerildiğinde çalışmaya hazır olan işsizlerdi.

TÜİK verilerine göre, gelir getirici bir işte çalışan 8,5 milyon kadının 5,8 milyonu işçi, memur veya sözleşmeli personel olarak istihdam ediliyordu. 728 bin kadın, kendi işinde çalışıyordu. 1,9 milyon kadın da aile işletmesinde ücretsiz aile çalışanıydı.

8,5 milyon kadının yalnızca 2,1 milyonluk bölümü tarımdaydı. 5,0 milyon kadın hizmetler sektöründe, 1,3 milyon kadın da sanayide çalışıyordu.

İşsizler, bir başkasına ait işyerinde çalışma çabasında olan kişilerdir. Diğer bir deyişle, işsizler de işçi sınıfının bir parçasıdır.

Buna göre, işçi sınıfının kadın kesimi şu tabakalardan oluşuyordu:

5,8 milyon: İşçi, memur veya sözleşmeli personel olarak çalışıyor.

1,6 milyon: İş arayan işsiz.

2,4 milyon: İş aramayan işsiz.

Bu resmi verilere göre, işçi sınıfımızın kadın kesiminin sayısı 9,8 milyondur.

Resmi verilerde “ev işleriyle meşgul”, “eğitimde”, “emekli”, “çalışamaz halde” gözüken kadınlar içinde de işçilik yapan veya işçilik yapmak için iş arayan çok sayıda kadın vardır. Örneğin, “ataması yapılmayan” öğretmenler ve diğer meslek sahipleri, işgüçlerini devlete satarak geçim sağlamaya çalışan “potansiyel işçiler”dir.

Eve-iş-verme sistemi içinde çalışan (evde parça başı iş üzerinden üretim yapan) kadınların sayısı da artıyor.

Diğer bir deyişle, sayıları 10 milyon dolaylarında olan işçiler, memurlar, sözleşmeli personel ve işsiz kadınlar, Türkiye işçi sınıfının önemi giderek daha da artan bir kesimdir.

Kadın örgütlerinin, evin sorumluluğunu üstlenmenin ötesinde evi dışında gelir getirici bir işte çalışan ve özellikle de kadın olmaları nedeniyle daha düşük ücret verilen, işyerlerinde çeşitli biçimlerde baskı ve tacizle karşılaşan bu insanların sorunlarını önce öğrenmesi, sonra bu kesimi örgütlemeye çalışması zorunludur. Örneğin, bir kadın örgütünün “mobbing” ve kadınların düşük ücreti sorunuyla ilgilenmeden kadınların güvenini ve desteğini sağlayabilmesi mümkün değildir. Acaba kadın örgütlerinde çalışanlardan kaç kişi, 19.3.2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış bir Başbakanlık Genelgesini (“İşyerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi”) okudu?

HUKUKİ STATÜ

İşçi sınıfımızın kadın kesiminin büyük bölümü, bir iş sözleşmesine (hizmet akdine) dayalı olarak “işçi” statüsünde istihdam edilmektedir. Bir bölümü, “devlet memuru” veya “devlette sözleşmeli personel”dir.

İşçi statüsünde istihdam edilenleri izleyebileceğimiz kaynak, Sosyal Güvenlik Kurumu verileridir.

SGK Ekim 2020 verilerine göre, sigortalı kadın işçi sayısı 4,7 milyondur. 100 bin ve daha fazla sayıda sigortalı kadın işçinin çalıştığı faaliyet kolları aşağıda verilmektedir.

Perakende Ticaret (Motorlu Kara Taşıtları ve Motosikletler Hariç)	551.160
İnsan Sağlığı Hizmetleri	494.728
Eğitim	383.124
Giyim Eşyalarının imalatı	310.594
Binalar ile İlgili Hizmetler ve Çevre Düzenlemesi Faaliyetleri	228.699
Toptan Ticaret (Motorlu Kara Taşıtları ve Motosikletler Hariç)	224.516
Büro Yönetimi, Büro Destek ve İş Destek Faaliyetleri	213.796
Yiyecek ve İçecek Hizmeti Faaliyetleri	212.693
Gıda Ürünlerinin İmalatı	164.092
Tekstil Ürünlerinin İmalatı	122.698
Konaklama	113.649

Ayrıca, “Hukuk ve Muhasebe Faaliyetleri”nde 90.062, “İdare Merkezi Faaliyetleri; İdari Danışmanlık Faaliyetleri”nde de 90.954 kadın işçi çalışmaktadır.

Devlet memuru ve sözleşmeli personel (“sözleşmeli personel” yalnızca devlette istihdam edilir) statülerinde çalışan kadınlara ilişkin kaynak, Devlet Personel Başkanlığı’nın en son 2019 yılı başında yayımladığı **Kamu Personel İstatistikleri**’dir. Bu kaynağa göre, 2018 yılında Türkiye’de memur, hakim ve savcı, öğretim elemanı ve sözleşmeli personel sayısı 2,8 milyondur. Bu kesimin yaklaşık yüzde 40’ı kadındır. Buna göre, kamu kesiminde “işçi statüsü dışında istihdam edilen” 1,1 milyon dolayında kadın bulunmaktadır.

Kadın hareketiyle ilgileniyorsanız, “işçi kadınlar”, sınıf hareketiyle ilgileniyorsanız, “kadın işçiler” konusuna özel olarak eğilmeden, hiçbir başarı sağlayamazsınız.